

Довідка

з питання «Про дотримання прав дітей, у тому числі дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які є внутрішньо переміщеними особами»

26.12.2016

м. Краматорськ

У зв'язку із складною соціально-політичною ситуацією найбільш вразливою категорією залишаються діти, зокрема внутрішньо переміщених осіб, а також ті, які проживають на тимчасово окупованих територіях України або в районах проведення антитерористичної операції.

Для захисту прав саме такої категорії дітей протягом часу проведення антитерористичної операції було адаптовано чинну нормативно-правову базу щодо влаштування дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, у сімейні форми виховання, насамперед на усиновлення, надання послуг сім'ям з дітьми, які опинилися в складних життєвих обставинах, а саме:

був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення соціального захисту дітей та підтримки сімей з дітьми» від 26 січня 2016 року № 936, який вніс значні зміни до восьми законів, з метою удосконалення механізмів та процедур прийняття рішень щодо захисту дитини за місцем її проживання, підтримки сімей з дітьми, які потрапили в складні життєві обставини, постраждали в результаті військових дій або збройних конфліктів;

постановою Кабінету Міністрів України від 26.08.2015 № 636 «Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів» внесено зміни до Порядку оформлення і видачі довідок про взяття на облік внутрішньо переміщеної особи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 01.10.2014 № 509, яким врегульовано механізм отримання довідки про взяття на облік дітей, які переміщуються без супроводу батьків або інших законних представників;

прийнята 04.06.2015 постанова Кабінету Міністрів України № 356, «Про затвердження Порядку забезпечення діяльності прийомних сімей, дитячих будинків сімейного типу, які перемістилися з тимчасово окупованої території або району проведення антитерористичної операції» дала можливість здійснювати захист дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виховуються в прийомних сім'ях та дитячих будинках сімейного типу, що перемістилися з території, яка тимчасово не контролюється українською владою;

до постанови Кабінету Міністрів України від 24.09.2008 № 866 «Порядок діяльності органів опіки та піклування, пов'язаної із захистом прав дитини» нового розділу «Особливості провадження органами опіки та піклування діяльності, пов'язаної із захистом прав дитини, переміщеної з тимчасово окупованої території або району проведення антитерористичної операції» (п.п. 75-77 вищезгаданої постанови), що значно полегшило роботу служб у справах дітей та дозволило захистити права 40 дітей, які прибули з території,

яка тимчасово не контролюється українською владою та батьки, яких не виконують своїх батьківських обов'язків з причин, які неможливо з'ясувати у зв'язку з перебуванням батьків на тимчасово окупованій території України або в зоні проведення АТО.

Згідно інформації Департаменту соціального захисту населення облдержадміністрації станом на 15.12.2016 в області зареєстровано 566,8 тисяч осіб вимушених переселенців (491 тис. сімей). Кожна восьма з них – дитина (69,5 тис.), яка потребує допомоги, соціального захисту та підтримки держави та державних органів влади.

На початок воєнних дій, влітку 2014 року, майже тисяча дітей, вихованців закладів стаціонарного перебування, були вивезені з територій збройного конфлікту на більш безпечну територію області та в інші регіони України.

Слід зазначити, що 238 дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування, були переміщені без документів, які підтверджують особу дитини та наявність юридичного статусу. Роботу з відновлення особистих документів завершено, відновлення майнових прав переміщених дітей триває (це стосується захисту аліментних та житлових прав внутрішньо переміщених дітей).

Весь час триває захист прав внутрішньо переміщених дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування, на зростання у сімейному оточенні. Так, протягом 2015 року із загальної кількості внутрішньо переміщених дітей усиновлено – 33 дитини. Протягом 9 місяців 2016 року вже усиновлено 42 внутрішньо переміщених дитини.

Міністерством соціальної політики України запроваджено щомісячний збір та узагальнення інформації щодо соціального захисту внутрішньо переміщених дітей, насамперед, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які перемістилися із районів проведення антитерористичної операції без супроводу батьків.

Так, станом на 10.12.2016 на обліку служб у справах дітей області перебуває 327 дітей – сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які перемістилися з тимчасово окупованої території та районів проведення АТО з Донецької області, та 17 дітей - з Луганської області.

З них 168 дітей, що перебувають у закладах на повному державному утриманні:

- 9
1
дити
на в
інтер
натн
их
закл
адах
у
сфер

і
сист
еми
МО
Н.
На
тепе
рішн
ій
час
85
дітей
або
93%
маю
ть
дові
дки
внут
рішн
ьо
пере
міще
них
осіб
м.
Лим
ан
(71
дити
на) ,
м.
Бахм
ут
(5),
м.
Крам
атор
ськ
(6).
Хочу
звер
нути
уваг
у,

що
до
тепе
рішн
ього
часу
не
маю
ть
дові
док
про
взятт
я на
облі
к
внут
рішн
ьо
пере
міще
них
осіб
б
дітей
-
сиріт
та
дітей
,
позб
авле
них
бать
ківсь
кого
пікл
уван
ня,
вихо
ванц
ів
шко
ли-
інтер

нату
м.
Марі
упол
ь;
- 41
дити
на у
проф
есійн
о –
техні
чних
закл
адах
у
сфер
і
упра
влін
ня
МО
Н.
Дові
дки
внут
рішн
ьо
пере
міще
них
осіб
маю
ть
73%.

Слід визначити, що у м. Краматорськ та Бахмут, наразі усі діти, що навчаються в ПТНЗ, мають довідки внутрішньо переміщених осіб. Втім, у м. Слов'янськ, досі не вирішено питання соціального захисту 11 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, а саме: у дітей відсутні довідки внутрішньо переміщених осіб, що є неприпустимим та порушує права дітей;

-
4

ДИТ
ини
пере

бува
ють
у
буди
нку
дити
ни у
сфер
і
упра
влін
ня
МОЗ
міста
Крам
атор
ськ.
Нара
зі усі
діти
з
числ
а
внут
рішн
ьо
пере
міще
них
осіб
маю
ть
відп
овід
ні
дові
дки;

-
3

2
ДИТИ
НИ-
ВИХО
ВАНЦ
і 3

числ
а
внут
рішн
ьо
пере
міще
них
осіб
пере
бува
ють
у
буди
нку-
інтер
наті
I-IV
проф
ілю
у
сист
еми
упра
влін
ня
Мінс
оцпо
літик
и).
Усі
діти-
вихо
ванц
і
отри
мали
дові
дки
внут
рішн
ьо
пере
міще
них

осіб
від
14.12
.2016

Серед внутрішньо переміщених є 115 дітей, що перебувають під опікою громадян. Усі переміщені підопічні діти мають довідки внутрішньо переміщеної особи, їх законні представники отримують в повному обсязі та своєчасно щомісячну адресну та державну допомогу на утримання дітей.

Також внаслідок проведення антитерористичної операції з території Донецької та Луганської областей перемістилися 9 прийомних сім'ях та 4 дитячих будинках сімейного типу, у яких виховуються 44 дитини. З них 41 дитина має довідки внутрішньо переміщеної особи. Лише 27 дітей отримують щомісячну адресу допомогу для покриття витрат на проживання, в тому числі на оплату житлово-комунальних послуг деякими категоріями внутрішньо переміщених дітей.

Це діти з міста Лиман (3 дитини не має відповідних довідок) та Слов'янського району (5 дітей).

Також згідно даних, що надають служби у справах дітей виявлено в області 64 дитини (у тому числі 4 – з Луганської області), що перемістилися із районів проведення АТО без законних представників, з них:

- 3
2
дити
ни
приб
ули
само
стійн
о на
навч
ання
в
ПТН
З,
ВНЗ
(м.м.
Слов
'янсь
к,
Покр
овсь
к,
Крам
атор

ськ),
з них
17 –
маю
ть
дові
дки
внут
рішн
ьо
пере
міще
ної
особ
и,
лише
10 -
отри
мую
ть
щомі
сячн
у
адре
сну
допо
могу
.
- 3
1
дити
на
прож
иває
в
сім'я
х
роди
чів
Бахм
ут
(2),
Мир
ногр
ад(5)

Марі
упол
ь (4)
Сели
дове
(2),
Ман
гушс
ький
(12),
з них
28
маю
ть
дові
дки
внут
рішн
ьо
пере
міще
ної
особ
и, 22
-
отри
мую
ть
щомі
сячн
у
 адре
сн
допо
могу
. Все
це
стал
о
мож
ливо
після
внес
ення

змін
до
Поря
дку
офор
млен
ня і
вида
чі
дові
док
про
взятт
я на
облі
к
внут
рішн
ьо
пере
міще
ної
особ
и,
затве
рдже
ного
пост
анов
ою
Кабі
нету
Міні
стрів
Укра
їни
від
01.10
.2014
№
509,
яким
врег
ульо
вано

меха
нізм
отри
манн
я
дові
дки
про
взятт
я на
облі
к
дітей
, які
пере
міщу
ютьс
я без
супр
овод
у
бать
ків
або
інши
х
зако
нних
пред
став
никі
в за
клоп
отан
ням
служ
би у
спра
вах
дітей

У зв'язку із проведенням на території області АТО і, як наслідок, перебуванням дітей в зоні воєнного конфлікту, що створює небезпеку для їх життя та здоров'я, деякі дитячі будинки сімейного типу та прийомні сім'ї

виїхали з території України до Російської Федерації, Республіки Білорусь та Автономної Республіки Крим.

Так, станом на початок поточного року в Російській Федерації перебувало 4 прийомних сім'ї з територій області, підконтрольній українській владі, в яких виховуються 11 дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Це прийомні родини з міст Авдіївка, Бахмут, Костянтинівка, Торезьк.

Наразі, встановлено, що функціонування прийомної сім'ї, яка перебувала на обліку служби у справах дітей Авдіївської міської ради, і виїхала до Російської Федерації без дозволу органу опіки та піклування, розпорядженням керівника військово-цивільної адміністрації міста Авдіївка припинено у зв'язку з набуттям прийомною дитиною повноліття.

Для дітей, які виховуються в прийомній сім'ї, яка перебувала на обліку в службі у справах дітей Костянтинівської міської ради, і виїхала за межі України у зв'язку з проведенням АТО без дозволу органу опіки та піклування, змінена форма влаштування: припинено функціонування прийомної родини та дітей влаштовано їм під опіку відповідно до чинного законодавства.

Вирішення питання щодо надання дозволу органу опіки та піклування на виїзд прийомної сім'ї, яка перебуває на обліку в службі у справах дітей Бахмутської міської ради, за межі України в законний спосіб, буде вирішено в червні 2017 року, після закінчення прийомними дітьми навчального року.

Також повідомляємо, що службою у справах дітей облдержадміністрації надіслано лист до Міністерства закордонних справ (МЗС) України щодо можливості повернення дітей-сиріт та дітей позбавлених батьківського піклування, до України.

Станом на 01.12.2016 згідно з листами, наданими Міністерством закордонних справ України, консульським відділом посольства України в Російській Федерації, Міністерством освіти та науки Російської Федерації, підтверджено факт перебування на території Російської Федерації дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які виїхали разом із законними представниками з причини проведення на території Донецької області антитерористичної операції. Разом з тим, підтвердження факту перебування дітей на території РФ, служба отримала відносно не всіх дітей. Робота в цьому напрямку триває.

До теперішнього часу невирішеним залишається питання реалізації права дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, які перебувають на первинному обліку служб у справах дітей, які знаходяться на території, яка не підконтрольна українській владі та тимчасово переїхали в інші області України, на захист житлових та майнових прав.

Втім, слід зазначити, що виконкомом Добропільської міської ради надано благоустроєне житло, вимушено переселеному із не підконтрольної українській владі території, дитячому будинку сімейного типу Батюк, в якому виховуються 5 дітей з особливими потребами. В місті Краматорську батьки-вихователі дитячого будинку сімейного типу за власні кошти придбали будинок.

Окрім того, в умовах, проведення на території області антитерористичної операції, очікується збільшення сімей із дітьми та дітей, які опинилися в складних життєвих обставинах і, відповідно, соціального сирітства, ріст бездоглядності.

Для того, щоб не допустити самих найгірших прогнозів, необхідно:

- посилити контроль за законністю виїзду за кордон дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, та вжити заходів щодо можливого повернення дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, вихованців прийомних сімей та дитячих будинків сімейного типу, які незаконно перебувають на території Росії, на територію України;

- тримати на постійному контролі питання зміни місця проживання (перебування) дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування. Своєчасно повідомляти служби у справах дітей за новим місцем проживання (перебування) таких дітей.

- налагодити взаємодію центрів соціальних служб сім'ї, дітей та молоді та служб у справах дітей у містах та районах області з питань раннього виявлення сімей з дітьми, які є внутрішньо переміщеними та постраждалими від воєнних дій та збройних конфліктів, для надання їм дієвої допомоги.